

lezer van de week

Recensies zijn vakkundig

Elke week vraagt *Het Parool* wat een lezer van de krant vindt. Deze week Eduard Bergman uit Amsterdam.

Als jarenlange lezer van *Het Parool* kan Eduard Bergman zich vooral de columns van Simon Carmiggelt nog herinneren. "Kronkel heette die; dat vond ik altijd zo'n sterke. Dat maakte de krant toen al heel leuk en aantrekkelijk. Als Amsterdammer vond ik het van belang om destijds voor *Het Parool* als krant te kiezen."

Ook de stadskronieken van Frenk der Nederlanden zijn Bergman altijd bijgebleven. "Daar moest ik altijd heel hard om lachen, jammer dat het gestopt is. Zo scherp en *to the point* op de stad gericht."

Wat Bergman nu vooral leest zijn de stukken over cultuur en muziek. "Ik lees de recensies eigenlijk altijd. Ze zijn erg vakkundig geschreven en geen blabla-verhalen. Ik begrijp dat het toch altijd een beetje de mening van de journalist blijft, maar ik vind dat ze dat over het algemeen goed doen. Zonder al te veel vooroordeelen." De recensies van popconcerten leest Bergman vaak als eerste, met klassieke muziek heeft hij wat minder. Als hij een goed verhaal leest over een artiest die hij nog niet kent, zoekt hij die vaak op Spotify op. "Dat heeft dan toch wel een meerwaarde."

Van PS vindt Bergman de cover en de achterkant er vaak strak uitzien. Die foto's komen geprint goed tot hun recht, zegt hij. "Maar dan doe je hem open en dan kom je in een soort matte papiersfeer terecht. Dat is zo zonde, sommige foto's worden daardoor heel plat."

Hij is naar eigen zeggen erg kritisch als het om fotografie gaat. "Maar dat was destijds ook een van de redenen dat ik voor *Het Parool* koos. De zwart-witfoto's van Wubbo de Jong waren historisch mooi. Hij is in mijn ogen nog steeds een grootheid!"

ANNE EGBERTS

Wilt u ook een keer in *Het Parool* staan met uw mening over de krant? Mail naar lezervandeweek@parool.nl.

Smart city Technocratische benadering omzeilt politiek bij ingrijpende beslissingen

Een echte slimme stad is een

Het geloof in een 'smart city' waarin computers oplossingen voor stedelijke problemen produceren, gaat voorbij aan het belang van zijn inwoners, stelt Michiel de Lange.

Digitale mediatechnologieën zijn niet meer weg te denken uit ons leven in de stad. Mobile interfaces, draadloze netwerken, navigatiesystemen, chipkaarten, cameratoezicht, sensoren, een veelvoud aan schermen, big data en slimme algoritmes sturen hoe wij werken, reizen, wonen, onze vrije tijd besteden en elkaar ontmoeten.

De vervlechting van de digitale en fysieke wereld is het vertrekpunt van plannen voor de 'smart city'. Gemeenten, technologiebedrijven en kennisinstellingen proberen met 'slimme' technologieën stedelijke processen efficiënter te organiseren en problemen op te lossen op het gebied van energie- en watervoorziening, transport en logistiek, gezondheid, veiligheid, welzijn en milieu. De hoop is dat de kwaliteit van leven er door vooruit gaat en het het bestuur van de stad verbetert.

Dat is een lovenswaardig streven. Maar zonder alle initiatieven onder deze noemer over één kam te scheuren, valt er behoorlijk wat op zulke

visies aan te merken.

Vaak is nauwelijks duidelijk wie of wat werkelijk slim is in de smart city. Meestal niet degenen voor wie al die hightechoplossingen bedacht worden. In vroege, nogal extreme voorbeelden als Masdar in de Arabische Emiraten of Songo in Zuid-Korea is geen enkele actieve rol weggelegd voor slimme burgers bij het vormgeven van hun stad. Niet zij worden er beter van, maar de bestuurders en het bedrijfsleven.

Het onderliggende idee van stedelijkheid is eenzijdig. De smart city roept modernistische beelden op van beheersing, efficiëntie, controle. Kortom, een ontkenning of zelfs bedreiging van het rommelige, onvoorspelbare en improviserende karakter dat de stad zijn charme geeft en zelfs noodzakelijk is voor het samenleven in een veelzijdige maatschappij.

In de smart city wordt technologie als oplossingsmachine gepresenteerd. Maar veel vraagstukken in deze complexe wereld zijn uiterst weerbarstig en het is naïef te denken dat de oplossing komt van technologische interventies. Technologisch ge-

Een 'slimme' parkeerapp kan leiden tot meer autoverkeer.

FOTO FLORIS LOK

dreven oplossingen kunnen bijwerkingen hebben die averechts of pervers uitpakken. Wat voor een burger goed werkt, kan voor de samenleving ongunstig zijn. Een slimme parkeerapp die in real-time vrije parkeerplaatsen toont kan tot meer autoverkeer leiden als mensen minder lang hoeven zoeken naar een plekje voor hun voertuig.

Verontrustend is dat technocratische benaderingen van stedelijke kwesties onder het mom van rationele beheersing de politieke angel haalt uit potentieel ingrijpende be-

slissingen. Steeds maar weer nieuwe technologische oplossingen voor bijvoorbeeld mobiliteitsvraagstukken neutraliseren het publieke debat over wat voor stad wij met elkaar willen. Hoe wenselijk is het uitbesteden van beslissingsbevoegdheid aan gecomputeriseerde systemen waarin algoritmes de beslissingen nemen?

De vraag is hoe wij op een werkelijk zinvolle manier richting kunnen geven aan de toenemende invloed van digitale technologieën en mediacultuur in het stedelijk leven. Het is in dat opzicht hoopvol dat een groeiend

Stel de juiste vragen over lastige

De Taliban rukt op in Uruzgan, de provincie van Afghanistan waar Nederland militairen had gestationeerd. Wat kunnen we daarvan leren? vraagt Niels Roelen zich af.

'Voor niets gestorven?' De krantenkop gonst in mijn hoofd zoals de foto van dat kinderlijkje bij die gezonken vluchtelingenboot. Het nieuws is direct persoonlijk gemaakt en staat emotioneel een zuivere analyse in de weg. Militairen bijten op hun tong of sputteren tegen met een opsomming van projecten die zijn voltooid, maar die projecten zijn voor het nieuws voltooid verleden tijd.

Enkele jaren na dato is Uruzgan weer trending topic en dus zoeken diverse media militairen of veteranen die bereid zijn om hun mening te geven over de huidige situatie. Maar wie durft? Toen ik zelf eind 2007 wegging uit Afghanistan, was ik ervan overtuigd dat we vooruitgang hadden geboekt, maar al gauw bleek dat Afghanistan een fundament was waar de bouwvallers ontslagen werden voordat het huis af was.

Vanuit mijn perspectief zag ik dat er twee belangrijke oorzaken aan de basis lagen. De eerste was dat wij de Taliban als een probleem zagen en de strijd met ze aangingen. Opstandelingen zijn zelden het probleem, maar veel eerder een gevolg. De echte problemen, namelijk analfabetisme, het ontbreken van een midden- en bovenklasse na jaren van oorlog

Nederlandse militairen op patrouille in Uruzgan.

FOTO RICK NEDERSTIGT/ANP

en dus van een gezonde bevolkingspiramide, bleven onderbelicht. Er was simpelweg niet genoeg tijd.

Zie daar het tweede probleem: tijd, of beter: geduld. Geduld kunnen wij in onze 24 uren adhd-maatschappij nog amper opbrengen. Politici niet,

de media ook niet. Het voortbestaan van de een hangt af van het dagelijks ongeduld van de kinderlijk ontvrede kiezler, die van de ander van trending topics en het aantal hits op Google.

Sinds mijn terugkomst uit Afghani-

stan gaan er weinig dagen voorbij dat ik niet aan het land en die tijd denk. Zo vraag ik me nu af hoe het gaat met Chavet, de dappere Afghaanse kapitein met wie ik vaak op patrouille ging. Wat er is geworden van sergeant Salim, die me bij de thee leerde

speelse stad

aantal steden zoekt naar toekomstscenario's die niet slimme technologie, maar slimme stedelingen centraal stellen.

Een krachtig alternatief is dat van de 'hackable city'. Deze term verwijst naar overeenkomsten tussen oorspronkelijke hackers – computerhobbyisten die betere software voor bestaande machines schreven en

Spel prikkelt mensen tot actief meedoen

met elkaar en de wereld deelden – en de hedendaagse doe-het-zelvers die met beperkte middelen innovaties aandragen voor de stad. Met digitale media kunnen ze allerlei stedelijke infrastructures, systemen en diensten in hun voordeel ombuigen, omzeilen of zelf beginnen. Te denken valt aan coöperatieve werkvormen, zelfbouw, het gezamenlijk meten van de luchtkwaliteit en het organiseren van collectieve voorzieningen, van verzekeringen tot energieopwekking tot gezondheidszorg.

Dat hacken gaat over de vraag hoe je met digitale media kwesties van algemeen belang publiek maakt en burgers betreft bij hun leefomgeving en ze hun handelingsvermogen (te-

rug) geeft. De werkelijk participatieve stad is een hackable city.

Een ander toekomstbeeld is dat van de 'playful city'. Het inzetten van spelelementen om mensen op uiteenlopende manieren bij hun stad te betrekken staat in de kinderschoenen. Spel prikkelt mensen in allerlei doelgroepen tot actief meedoen en biedt handelingsperspectieven. In een veilige omgeving kunnen spelers experimenteren en oefenen zonder al te ernstige gevolgen. Sommige spelvormen bieden inzicht in regels, procedures en parameters, andere stimuleren spelers om in teamverband strategieën te ontwikkelen en onderling vertrouwen op te bouwen. Van competitie, strategie, rollenspel tot behendigheidsspellen, spel doet een beroep op de creativiteit, innovatiekracht en het leervermogen. Het lijkt een veelbelovende manier om de 'slimheid' van burgers aan te spreken en verder te versterken. De werkelijk slimme stad is een speelse stad.

Michiel de Lange is mediawetenschapper, medeoprichter van The Mobile City en onderzoeker in project The Hackable City.

missies

wat echte vriendschap inhield? Waar is Omari, de zachttaardige tolk die de Nederlanders zo bewonderde om wat we voor hen deden?

Of wat zeggen de jongens met wie ik daar diende, met wie je lief en leed mee deelde en met wie je samen door het vuur ging, nu thuis of op hun werk?

'Voor niets gestorven?' Het is de verkeerde vraag, gesteld aan de verkeerde personen. Het simpele en misschien teleurstellende antwoord is dat we er natuurlijk wat voor terug

Wat zeggen nu de jongens met wie ik lief en leed deelde?

kregen, alleen niet wat we gehoopt hadden.

Dat klinkt terecht cynisch, omdat ik vrees dat we hier in de toekomst niet van gaan leren, dat we geen tijd hebben om een antwoord te vinden op de vragen die de media aan de politiek moeten stellen over de kernproblemen in dat missiegebied. Doen we dat niet, dan is er een grote kans dat burgers, militairen en opstandelingen onnodig sterven. Aan de integriteit, inzet en bereidheid van ons leger om anderen te helpen zal het overigens niet liggen.

Niels Roelen diende in Uruzgan en is de auteur van *Soldaat in Uruzgan* en *Leven na Uruzgan*. Dit stuk schreef hij op persoonlijke titel.

Niet zwart, niet wit

Zwarte kinderen zijn niet altijd zwart te noemen. En zwarte kinderen hebben niet altijd zwarte ouders. En zijn niet altijd allochtoon. Mijn kinderen zijn zwart en in Nederland geboren. Ik, de moeder, ben wit en heb universitair onderwijs genoten. Mijn zwarte kinderen zonder taalachterstand zijn dus geen zwarte scholier in de discussie over witte en zwarte scholen. Veel witte kinderen, soms allochtoon, zijn dat wel. Nu de organisatie van Valtifest het woord 'hottentot' heeft uitgebannen, pleit ik voor de afschaffing van de terminologie witte en zwarte scholen.

L.M. Mol, Amstelveen

Dure Fuchs

Met stijgende ergernis heb ik het interview gelezen met Rudi Fuchs in *Het Parool* van 21 mei jl. Allereerst moeten we goed beseffen dat de internationaal befaamde kunstgoeroe eigenlijk geen tijd had om een paar beeldjes te selecteren voor de vierde Art Zuid. Veel te druk met vooral buitenlandse uitnodigingen. Maar hij kon een verzoek natuurlijk niet weigeren, zo heet dat. Hij doet de voorgaande edities af als 'tutti-frutti' en 'potpourri'. Hij heeft direct aan de organisatie duidelijk gemaakt dat de tentoonstelling naar een hoger niveau moet worden getild.

En hij heeft meteen gezegd dat dat hogere niveau meer geld gaat kosten. Ik hou mijn hart vast. Ik herinner me nog dat deze man het Gemeentemuseum in Den Haag in 1993 achterliet met een miljoenschuld. Hij lijkt wel een voetbaltrainer à la Van Gaal die van mening is dat hij alleen kan presteren als er een paar dure aankopen wordt gedaan. Blijkbaar heeft de organisatie zijn eisen ingewilligd. Wie van tevoren waarschuwt, krijgt blijkbaar financieel vrij spel. Ik ben benieuwd hoe de financiën er na afloop uitzien.

Rob ten Wolde, Amsterdam

Felix Rottenberg

De echte Borgen

De Deense televisieserie *Borgen* waarin de politica Birgitte Nyborg centraal staat, heeft furore gemaakt in de hele wereld. Ook omdat Nyborg symbool staat voor een opkomende generatie vrouwelijke politici, die de door mannen gedomineerde politieke cultuur openbreken. In *Borgen* stapt Nyborg in de derde serie uit de politiek, wordt zakenvrouw en een veelgevraagd spreker. Hiermee legt ze de basis voor een comeback in een nieuwe politieke beweging.

Vaak wordt de vraag opgeworpen of het profiel van Birgitte Nyborg ontleend is aan Helle Thorning-Schmidt, de huidige (eerste) vrouwelijke premier van Denemarken. De vergelijking gaat niet op. Er is wel een bijzonder feit dat Thorning-Schmidt met zich meedraagt en dat geschikt is voor fictie: de Deense premier is getrouwd met de onlangs verkozen Labour-parlementariër Stephen Kinnock, zoon van de voormalige Labour-leider Neil Kinnock.

Stephen is na een lange omweg in de 'footsteps' van zijn vader getreden. Hij heeft een rood bolwerk in Zuid-Wales veroverd, het kiesdistrict Aberavon. Gevolg is dat hij zijn vrouw nog minder zal

zien, het wordt een vakantie-huwelijk, maar dat is zoals Kinnock junior zegt, vergelijkbaar met werknemers op de grote vaart of olieplatforms.

Wij vragen ons in Nederland af: kan Kinnock in het weekend niet naar zijn vrouw in Kopenhagen vliegen, maar in de Engelse politieke cultuur is dat ondenkbaar. Een Lagerhuislid begeeft zich op donderdagavond naar zijn kiesdistrict om op vrijdag en zaterdag spreekuur te houden voor zijn achterban en werkbezoeken af te leggen.

Het stille leed dat zo'n leven met zich meebrengt kan makkelijk gefictionaliseerd worden. Een Lagerhuislid komt 's avonds laat huis in een karig ingericht flatje en warmt een maaltijd op in de magnetron.

In een interview met *The Guardian* beschreef Kinnock dat zijn vrouw en hij niet anders gewend zijn. Het is eigen aan moderne Europeanen, luidt zijn stelling. Het echtpaar kent elkaar van de Europese eliteopleiding voor eurocraten in Brugge. Daarom spreken ze naast Engels vloeiend Frans en Duits.

Dit zijn de veertigers die de komende jaren het Europees bestuur brille kunnen geven. Thorning-Schmidt maakte een blik-

semcarrière als partijleider en werd tamelijk onverwacht premier van een coalitie die in Nederland ondenkbaar lijkt: de sociaaldemocraten van Thorning-Schmidt, de Socialistisk Folkeparti – vergelijkbaar met GroenLinks, Det Radikale Venstre, de neven van D66 en met parlementaire gedoogsteun van een soort SP: Enhedlisten – De Rod-Gronne.

Schmidt-Thorning beschikt met haar regering over een krap-

Helle Thorning-Schmidt is uiterst behendig in compromissen sluiten

pe meerderheid in het parlement, maar ze is buitengewoon behendig in het sluiten van compromissen met beide zijden in het parlement. Het gaat om vergelijkbare hervormingsopgaven als waar Nederland voor staat. Het verschil is dat in Denemarken vooral door de werkwijze van Thorning-Schmidt de met elkaar verwante partijen beseffen dat ze elkaar nodig hebben.

f.rottenberg@parool.nl

Hein de Kort

Amsterdam Art Fair en KunstRai